

13.4.15

Subject: Preordering chametz on pesach for after pesach 6742.doc

Question:

May one preorder chametz on pesach online for delivery after pesach

Answer:

1. If the chametz will arrive after Pesach, one is not considered to be the owner of the Chametz until it arrives, and therefore there is no prohibition of owning Chametz on Pesach.
2. Nevertheless, if one is ordering chametz for commercial purposes, and its value will rise during Pesach, this is considered deriving benefit from Chametz and is prohibited.
3. If one needs the Chametz to arrive immediately after Pesach within a time frame that requires the Chametz to already exist during Pesach, there is a dispute regarding the authorities whether this too is considered a form of benefit from Chametz, and one who is lenient has what to rely upon.
4. If one does not need immediately for use after Pesach, so that there is sufficient time for it to be produced and delivered after Pesach, it is permitted to order it.

See below sources in Hebrew.

- א. ע"פ הידוע לנו, ע"פ החוק, ההזמנה דרך האינטרנט אינה מקנה לאדם בעלות ברגע הרכישה על אותו החפץ, אלא מחייבת את המוכר לספק למזמין את הסחורה, ולכן פשוט שבמציאות זו המזמין דרך האינטרנט בפסח אינו עובר על איסור של 'בל יראה ובל ימצא'.¹
- ב. אם מטרת ההזמנה היא לסחור בחמץ, ובמהלך הפסח יעלה ערכו של החמץ ובכך הוא מרוויח מהזמנת החמץ, אסור להזמין את החמץ בפסח שכן הוא משתכר באיסורי הנאה.²

---

¹ ראה על כך בהרחבה במאמרו של הרב ד"ר רון קליינמן, כרטיס אשראי ומסחר אלקטרוני אינם יוצרים 'קניין', תחומין כט, שהאריך להוכיח שמסחר אלקטרוני אינו קניין, אלא מהותו חוזה התחייבותי ואין לאדם קניין בגוף החפץ. ובאמת נראים דבריו (ונראה שכמה פוסקים טעו בהבנת המציאות בעניין זה כמובא במאמרו), וממילא אין החמץ נקנה לו בפסח ולכן אין האדם עובר על איסור של 'בל יראה ובל ימצא'.

² לשון הגמרא במסכת עבודה זרה דף סב ע"ב א :

שוכר את הפועל לעשות עמו בין נסך - שכרו אסור. שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת, אף על פי שאמר לו: העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום - שכרו מותר...

גמ'. מ"ט שכרו אסור? אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה, שכרו נמי אסור, הרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה, ותנן: מכרן וקידש בדמיהן - מקודשת! אלא, הואיל ותופס את דמיו כעבודת כוכבים. והרי שביעית דתופסת את דמיה, ותנן: האומר לפועל הילך דינר זה, לקוט לי בו ירק היום - שכרו אסור, לקוט לי ירק היום - שכרו מותר! א"ר אבהו א"ר יוחנן: קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין ובין נסך.

מהגמרא מבואר שהטעם שהשוכר פועל לעשות עמו בין נסך שכרו אסור, הוא משום קנס שקנסו בין נסך, ויוצא שבשאר איסורי הנאה אין שכרו אסור.

ונחלקו הראשונים, האם בשאר איסורי הנאה אין איסור כלל להשתכר אף לכתחילה, או שיש איסור להשתכר מהם אך מכל מקום אם השתכר שכרם מותר :

מדברי התוספות במסכת פסחים כב: מבואר שאסור להשתכר אף בשאר באיסורי הנאה, אלא ששכרם בדיעבד מותר. אך מדברי הריב"ש בסימן ת' מבואר שבשאר איסורי הנאה, אין איסור להשתכר אף לכתחילה.

ונראה מדברי השו"ע בסימן תנ סעיף ד שיש איסור להשתכר אף בחמץ בפסח ולא רק בין נסך שכתב:

ישראל שהיה לו תנור ואפו בו אינו יהודי חמץ בפסח, אפילו מעות אסור לקבל בשכרו דהוה ליה משתכר באיסורי הנאה; ואם קבל כבר המעות, מותר ליהנות מהם

אך בשער הציון ס"ק י כתב שכל זה נכון לפי שיטת המגן אברהם והגר"א ועוד אחרונים שמסיקים לאסור בזה וכדעת הרמ"א בסעיף ו שאסור לקנות חמץ לאינו יהודי בפסח² אבל מדעת השו"ע שפסק שם שמותר להשכיר חמור לגוי להביא עליו חמץ בפסח, נראה שסובר שאין איסור להשתכר מחמץ בפסח.

ג. במידה ואין לאדם ריווח ממוני בהזמנה דווקא בימות הפסח, אך יש לו צורך להזמין דווקא בפסח בכדי שהחמץ יגיע מיד לאחר הפסח, יש מקום להחמיר משום שיש פוסקים המחשיבים מציאות זו כ'רוצה בקיומו של חמץ, אך המקל יש לו על מה לסמוך, הואיל והצורך שלו בחמץ הוא רק לאחר הפסח, ויש פוסקים המתירים באופן זה. כמו כן יש לסמוך כאן על הפוסקים הסוברים שאין איסור 'רוצה בקיומו' שייך בחמץ שאינו שלו.³

ואכן הבית יוסף על הדין הנ"ל הביא את תשובת הריב"ש שהבאנו לעיל שכתב שדווקא ביין נסך קנסו אבל בשאר איסורי הנאה מותר אף לכתחילה. וממילא מוכח לכאורה שלדעת השו"ע שכתב שדווקא ביין נסך קנסו אבל בשאר איסורי הנאה מותר אף לכתחילה. ומה שכתב השו"ע בסעיף ד שאסור להשתכר מן החמץ בפסח ביאר שער הציון שדווקא במקרה שם יש איסור להשתכר משום דדרכן היה לתת ככרות ואלו המעות הם חליפי ככרות, וזה נחשב כאילו ממש מקבל חמץ. אך יש לציין שבמגן אברהם ובשאר אחרונים (שו"ע הרב, ערוך השולחן) נראה שביארו גם בדעת השו"ע עצמו שיש איסור להשתכר באיסורי הנאה, ושבחמור מדובר שלא השכירו במפורש ע"מ שיסחוב חמץ. אך יוצא שנתרנו לכאורה במחלוקת אחרונים (מג"א גר"א ועוד) אם מותר להשתכר לכתחילה מחמץ בפסח. כעת נותר לנו לברר האם אדם שמזמין חמץ בפסח ע"מ להרויח מעלייה בשווי של החמץ נחשב כמשתכר באיסורי הנאה:

הנה בתשובת מהר"ם שיק או"ח סימן רכה נשאל "אם רשאי לעשות שלוס"ס על החמץ בחוה"מ ליקח אחר הפסח כפי הזמן המוגבל ביניהם שדרך לעשות שלוס"ס אפילו אם אין דבר בבית המוכר מן החמץ והוא או עם הגוי שיש לו חמץ כעת אבל אינו קונה אותו בשעת השלוסס. רק בזמן הקבוע ביניהם וגם אז אין מוכרח ליתן חמץ שמכר. רק כפי מה ששואל החמץ אז".

וכתב מהר"ם שיק שאם הריוח הוא בפסח עצמו שאח"כ יעלה המחיר יש בזה איסור משום משתכר מן החמץ ודימה זאת לדברי התוספות בפסחים כב ע"ב שכתב שאסור לתת לגוי דבר שאסור בהנאה הואיל והוא משתכר בזה שהגוי מחזיק לו טובה, משמע שאסור להשתכר אף בטובת הנאה, אך כתב שם שאם לא יעלה מחיר החמץ בפסח אלא שחושש שיעלה אח"כ, אין בזה איסור משתכר מהחמץ, שבשעה שיעלה המחיר כבר החמץ לא יהיה אסור באיסור הנאה, וממילא אין הוא משתכר מאיסור הנאה, שבשעה שיהנה מזה יהיה מותר.

³ הגמרא בע"ז בדף לב ע"א דנה לגבי חרס הדרייני (חרס שבלוע בו יין נסך) מהו לסמוך בהן כרעי המיטה. והסתפקה האם רוצה בקיומו על ידי דבר אחר מותר או אסור. ופירש רש"י: "על ידי דבר אחר - ישראל רוצה בקיומו של יין נסך ולא בשבילו אלא בשביל החרס ולסמיכה". ובהמשך הגמרא ישנה דעה שאכן הדבר אסור.

התוספות (ד"ה והא) כתבו שאנו פוסקים שרוצה בקיומו אסור, ומדברי התוספות מבואר שסובר שדין רוצה בקיומו שייך גם באיסור הנאה של חמץ: "ופסקין הלכתא כמאן דאסר הלכך יש פוסקים דצריך לזוהר שלא לעשות שום תשיש בכלים הבלועים חמץ בפסח משום דהוי רוצה בקיומו ע"י ד"א אבל אינו נראה לר"ת מדקאמר התם ליתיה לאיסורא בעיניה..."

וכן פסק השו"ע (או"ח תנ, ז) שאסור להשכיר כלים לגוי בפסח שיבשל בהם חמץ, מפני שרוצה בקיומו של איסור ע"י דבר אחר שלא יבקע הכלי.

אמנם לדעת הפרי חדש (שם) והרדב"ז (ח"א סי' ר"מ) האיסור של רוצה בקיומו אינו שייך בחמץ בפסח והוא נאמר רק לגבי עבודה זרה. אך ראה שו"ע או"ח סימן תנ ומפרשים שהסכימו הפוסקים שאף בחמץ שייך האיסור הנ"ל דלא כפר"ח.

ובמהר"ם שיק סי' רכה כתב להביא ראיה שאיסור רוצה בקיומו שייך אף בשאר איסורים מן הירושלמי פרק ג הלכה א שדן לאסור בגד שצבעו בקליפי ערלה לסומכו לכרעי המיטה מדין רוצה בקיומו ע"י דבר אחר, ומכאן עולה במפורש שדין רוצה בקיומו שייך אף בשאר איסורי הנאה.

ולכאורה אף במקרה שלנו האדם שהזמין את החמץ רוצה בקיומו של החמץ, מפני שנוח לו שהחמץ יהיה קיים כעת בכדי שיגיע אליו מהר יותר, ולכן הוא מזמינו כעת ולא מחכה לאחר הפסח, אך מצינו בפוסקים מספר סברות בהם לא שייך דין רוצה בקיומו:

האם איסור של רוצה בקיומו שייך בחמץ של גוי?

הנה דין רוצה בקיומו מצינו גבי ע"ז גם באיסורי הנאה שכלל אינם שלו. כך מבואר בגמ' בע"ז סד ע"א: "ישראל שהיה נושה בעובד כוכבים מנה, ומכר עבודת כוכבים והביא לו, יין נסך - והביא לו, מותר; אבל אם אמר לו: המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים ואביא לך, יין נסך - ואביא לך, אסור. מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רב ששת: סיפא, משום דהוה ליה כי רוצה בקיומו".

ומבואר מהגמרא שאיסור רוצה בקיומו שייך גם בממון הנכרי, והעיקר הוא שהישראל לא ירצה שיהיה בעולם ע"ז. וכן מצינו בע"ז סג ע"ב:

"שכרו לשבור ביין נסך, מהו? מי אמרינן: כיון דרוצה בקיומו אסור, או דלמא כל למעוטי תיפלה שפיר דמי? אר"נ: ישבור ותבא עליו ברכה".

ופירש רש"י: "דמי אמרינן כיון דישאל זה רוצה בקיומו של חביות האלו שלא ישתברו עכשיו מאליהם עד ששברם הוא ויטול שכרם אסור".

ועולה מכאן ששייך לאסור משום רוצה בקיומו גם שאיסור ההנאה אינו שלו וכל הסיבה שהתירו שם הוא שבזה הוא מבער את האיסור מן העולם.

אך הרב עוזיאל (שו"ת משפטי עוזיאל כרך ג - אורח חיים סימן סא) רצה לחדש שלא שייך איסור של רוצה בקיומו בחמץ ששייך לגוי:

"הואיל והחמץ של עכו"ם אינו דבר אסור כיון נסך או כלאים ודומה להם שהם עצמם אסורים, אבל חמץ של לא יהודי אינו אסור כלל וכדאמר רז"ל: שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. הלכך כל שלא בא לרשות ישראל ואחריותו אינו נקרא דבר אסור וממילא אין כאן דין רוצה בקיומו של איסור, דאיסור אין כאן ורוצה בקיומו של איסור מניין".

הרב עוזיאל הביא ראיה לדבריו מדברי השו"ע בסימן תנ סעיף ז שהבאנו לעיל שאסור להשכיר כלי לאינו יהודי בפסח כדי שיבשל בו חמץ הואיל ורוצה בקיומו של החמץ הבלוע בכלי ששומר שלא התבקע הכלי, אבל משכיר לו חמור להביא עליו חמץ, ולכאורה אף בחמור היה מקום לאסור שלולא החמץ, הגוי לא היה שוכר ממנו את החמור, והרי הוא רוצה בקיומו של החמץ, אלא על כורחך שדווקא בחמץ הבלוע בכלים יש איסור הואיל והוא שייך לישראל, אבל בחמצו של הגוי אין איסור ולכן מותר להשכיר לגוי חמור שיישא את חמצו.

אך עיין במ"ב תנ ס"ק כה שביאר שאין איסור ברוצה בקיומו כאשר משכיר לו חמור מפני שלא אכפת ליה אם יאבד החמץ, ואדרבה מדבריו משמע שלולא זה היה איסור ברוצה בקיומו על אף שהחמץ שייך לגוי. [ועוד עיי"ש שהביא המ"ב שלדינא יש לאסור אף בחמור כנגד פסק השו"ע הואיל והוא משתכר מן החמץ, הובא לעיל בגדר איסור להשתכר מן החמץ].

ולפי דבריו אלו של הרב עוזיאל היה נראה שלא יהיה גם איסור להשתכר מחמץ של גוי, הואיל והוא אינו נחשב כלל כאיסור הנאה, אך במרדכי בפ"ב דפסחים רמז תקפ"ז מבואר שיש איסור להשתכר מחמץ של הגוי:

"ה"ל משתכר באיסוה"י, דאפי' חמצו של נכרים בפסח אסור לישראל ליהנות ממנו, אע"ג דלענין בל יראה ובל ימצא אינו עובר עליו בשל אחרים, מ"מ בפסח אסור ליהנות, דלא יאכל כתיב, דמשמע אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה". וכ"כ כתב הטור בסימן תנ שיש איסור הנאה אף מחמצו של גוי. ואף הריב"ש ס' ת שהבאנו לעיל שסבר שאין איסור להשתכר מן החמץ, לא חלק על כך שהחמץ של הגוי חשוב כאיסורי הנאה, והאריך להוכיח שיש איסור הנאה אף בחמצו של הגוי שהוא נחשב כאיסורי הנאה רק שסבר שלא נאסר להשתכר מאיסורי הנאה.

אמנם ניתן ליישב את דברי המרדכי עם דבריו של הרב עוזיאל, שאף שיש איסור ליהנות מחמץ של גוי, אך עדיין הוא אינו מוגדר כאיסור הנאה, רק שאסור ליהודי ליהנות ממנו, ויתכן שזוה לא יהיה שייך האיסור של רוצה בקיומו. ונראה שזה תלוי בהבנת טעם האיסור של רוצה בקיומו, שאם הוא הרחבה של איסור ההנאה, אז לכאורה אין לחלק בזה, אך אם הטעם הוא מפני שעליו לבערו מן העולם, אז פשוט שיש לחלק בזה שהרי על חמצו של הגוי אין חובת ביעור.

אמנם ניתן לומר שאף אם איסור רוצה בקיומו הוא הרחבה של איסור הנאה, ניתן לומר שזה דווקא בדבר שגופו איסור הנאה, אבל חמץ של גוי שאינו נחשב כאסור מצד עצמו, רק שאסור ליהודי ליהנות ממנו, יתכן שזוה לא נאסרה אלא הנאה ממש, אבל אין איסור לרצות בקיומו. ואף אם יש איסור להשתכר מחמץ של גוי, יש לומר שלהשתכר מהחמץ מוגדר כהנאה ממש, ואילו איסור רוצה בקיומו, שייך דווקא בדבר שבעצמותו הינו איסור.

וראה אגרות משה (או"ח ג, ס) שדן בשאילה אם אסור בבית האסורים יכול למכור לאסיר עכו"ם מנתו שיתנו לו בפסח חמץ. וכתב שם: "אך יש לדון בזה מדין רוצה בקיומו שאיתא בע"ז דף ס"ד באמר לו העכו"ם המתן לי עד שאמכור ע"ז ואביא לך החוב אסור משום דרוצה בקיומו של הע"ז ואף שהיא של העכו"ם אסור. ולבסוף התיר שם האגרות משה מטעם אחר. אך עיין בשו"ת משנה הלכות חלק ד סימן סה שדן באותו מקרה והניח בפשיטות שאין איסור של רוצה בקיומו בחמץ של גוי.

וראה תשובת מהר"ם שיק או"ח סימן רכה שהבאנו לעיל שסבר שלמרות שלא קנה היהודי את החמץ במקרה של השלוסי"ס, מכל מקום כתב שיש לדון האם יש בכך איסור של רוצה בקיומו. וכן נראה מדברי השו"ת בית אפרים ס' כט שניבא לקמן.

אמנם כדברי הרב עוזיאל כתב במפורש החיי אדם בנשמת אדם כלל קכד אות ו שם כתב שאין איסור של רוצה בקיומו בחמץ של הגוי וביאר כדבריו את דין השו"ע שבחמץ הבלוע בכלים הוי כשלו, ורצה להוכיח כן מזה שמותר לקבל אחריות על חמצו של נוכרי בבית הנוכרי. ועיין בספר אבני צדק סימן נג שתמה על דבריו, וכתב לחלק שאין איסור של רוצה בקיומו כאשר רוצה בקיומו עבור מניעת הפסד ולכן מותר לקבל אחריות על חמצו של נוכרי בבית הנוכרי. ועוד עיין בשו"ת שבט הלו"י ח"ד ס' מט.

האם איסור רוצה בקיומו הוא דווקא כשעושה מעשה בגוף הדבר?

המהר"ם שיי"ק בתשובה שהבאנו חזר לדון האם יש איסור באותו עסקה הנקראת שלוס"ס, כאשר לא יעלה מחיר החמץ בפסח אלא שחושש שיעלה אח"כ וכתב שאין לאסור בזה מצד רוצה בקיומו, מפני שאיסור רוצה בקיומו לא שייך אלא כשעושה מעשה בגוף הדבר, ורצה להוכיח כן מדברי תוספות ע"ז סד עמוד א ד"ה ר"ע עיי"ש. וכתב שכל זה הוא לפי הטעם שאיסור רוצה בקיומו הוא מדין הנאה, ואז כשעושה מעשה מגלה דעתו שיש לו הנאה מן האיסור, אבל לפי הטעם שדין רוצה בקיומו, הינו מפני שחובה עליו לבערו, אז היה מקום לאסור אף כאשר לא עשה מעשה, ובזה כתב לדחות מספר הוכחות של הפר"ח לכך שאין איסור רוצה בקיומו בשאר איסור, שיש חילוק שבע"ז יש איסור אף ללא מעשה, אבל אף בשאר איסורים יש איסור כאשר עושה מעשה ומגלה דעתו שרוצה בקיומו של החמץ, ומדברי מהר"ם שיי"ק נראה שצריך שהמעשה יהיה דווקא בגוף הדבר האסור.

אך הבית שערים או"ח קנה משיג על המהר"ם שיי"ק וכותב שיתכן שדי במעשה שמוכיח שרוצה בקיום החמץ, אף אם לא נעשה בגוף הדבר ושם השאיר בצ"ע, עיי"ש.

ולפי דבריו אלו ייצא שבמקרה שלנו ששילם באינטרנט, והזמין את החמץ, יהיה אסור מדין רוצה בקיומו שאף זה יחשב כעשה מעשה. ועוד עיין בזה בבית שלמה או"ח ס' פג.

ובאמת לפי סברתו של המהר"ם שיי"ק שהמעשה נועד בשביל לגלות שנוח לו בחמץ זה, א"כ אין לחלק בין מעשה בגוף החמץ לבין מעשה הזמנה באינטרנט.

האם יש איסור של רוצה בקיומו כאשר רוצה את החמץ לאחר הפסח:

כעת יש לדון, האם יש איסור של רוצה בקיומו, כאשר אין לו צורך בחמץ בפסח עצמו, אלא רצונו בחמץ לאחר הפסח. לכאורה מדברי המהר"ם שיי"ק נראה שיש איסור של רוצה בקיומו, למרות שאינו צריך את החמץ כעת אלא לאחר הפסח.

אך עיין בשו"ת בית אפרים ס' כט שממנו משמע שכשההנאה באה רק לאחר הפסח, אין בזה איסור רוצה בקיומו, ועיין עוד בשו"ת פלגי מים סימן כד ענף ד במה שכתב בזה.

עוד עיין בתשובות והנהגות להר"מ שטרנבוך ח"ב ס רטז שממנו משמע שיש להתיר כשהגוי מתחייב לתת ליהודי חמץ בדבר שאינו מבורר והביא ראיה לכך מדברי המ"ב בסימן תמ"ח ס"ק י"ח שהביא בשם האחרונים "שמותר לאדם לומר לנכרי הא לך חמץ זה ותתן לי לאחר הפסח חמץ אחר, הרי דעל התחייבות הנכרי בחמץ שאינו מבורר מותר".

אך יש לחלק בין המקרה של התשובות והנהגות והמ"ב לנידון דידן ששם לא עשה דבר בפסח עצמו, משא"כ במקרה שלנו.

וראיה לחילוק זה עיין בשו"ת מהרש"ם ח"ז סימן ע במה שהביא בשם שו"ת דברי חכמים שדי חמד סי' ק"י באמצע התשובה בשם תשו"י מהר"י מבריסק סי' י"ד שהעלה שדווקא בפסח עצמו אסור לעשות דבר שרוצה בקיומו אבל אם עושה את הפעולה בזמן היתר, אף שכאשר יבוא פסח ניכר שרוצה בקיומו, הדבר מותר.

נראה עוד לחלק בין דינו של המ"ב לנידון דידן ששם אינו רוצה בקיומו של החמץ בפסח, מפני שמבחינתו שיהיה חמץ שנעשה לאחר הפסח, רק שרוצה שיתן לו חמץ לאחר הפסח תמורת חמצו שיש לו עכשיו, מה שאין כן בנדון דידן, ולכאורה אף בנידונו של התשובות והנהגות שהאדם מזמין חמץ בשביל שיגיע אליו לאחר הפסח, בד"כ הוא בכוונה מזמין כעת כדי שיגיע אליו מיד, וברצונו שישפכו לו חמץ שכבר קיים בזמן הפסח, ובה יש לדון מדין 'רוצה בקיומו', אבל כאשר אין לו צורך דווקא בחמץ הקיים כרגע פשוט שאין בזה בעיה כלל.

עוד עיין במשפטי עוזיאל כרך ג סימן סא שדחה את האפשרות שאין איסור של רוצה בקיומו כאשר ההנאה תבא לאחר הפסח, הואיל ובשעת ההנאה כבר נשתנה להיתר, וכתב שאין לומר כן מפני שיש סוף סוף לו לא התקיים האיסור בשעת איסורו לא היה בא לכל היתר, ונמצא דקיומו של איסור היא שגרמה הנאתו. ועי"ש שהביא ראיות לדבריו וז"ל:

"ראיה לדברי מדגרסינן התם: שכרו לשבור ביין נסך מהו? מי אמרינן כיון דרוצה בקיומו אסור, או דילמא כל למיעוטי תיפלה שפיר דמי, ארי"נ ישבור ותבוא עליו ברכה (ע"ז ס"ג ב) והא בשכרו לשבור הנאתו היא אחרי שבירה, ואז יין הנסך אינו נמצא, ואין כאן איסור, וכן בכלאים תנן: אבל עוקרין עמו (להשליכן לאיבוד. פי' רש"י) ואחר העקירה אין כאן איסור ואעפ"כ אי לאו טעמא דלמעוטי תיפלה שפיר דמי היה איסור מדין רוצה בקיומו. וכן מוכח מדאמרינן התם: גר ועכו"ם שירשו אביהן עכו"ם, גר יכול לומר טול אתה וכו' ואקשינן והלא רוצה בקיומו שלא יגנבו ושלא יאבדו (שם ס"ד), והכא נמי הנאתו של הגר היא בשעה שהוא לוקח תמורתם פירות או מעות ואז לא איכפת לו אם נגנבו או אבדו, מכל זה מוכח בפי' דבתר שעה שרוצה בקיומו אזלינן, שהרי באותה שעה רוצה בקיומו של איסור. והנה חזיתיה למעלת הפוסק שהסתייע לדעתו מדתניא: ישראל שמצא עבודת כוכבים בשוק עד שלא באתה לידו אומר לגוי ומבטלה, משבאתה לידו אינו אומר לעכו"ם ומבטלה (שם ס"ד ע"ב), וקשה והא רוצה בקיומו של ע"ז עד שיבטלה העכו"ם. מכאן ראיה דכיון שהנאתו מעכו"ם היא אחר שבטלה הגוי אין כאן משום רוצה בקיומו של אסור. ואין זו ראיה לע"ז, שהרי בטעמו של דין זה נמק הרמב"ם: שנאמר "פסילי אלהיהם תשרפון באש" כשבאו לדינו והם נוהגין בהו אלקות, אבל אם בטלום, הרי אלו מותרין (ה' עכו"ם פ"ח ה"ה), מכאן שכל זמן שהע"ז היא ביד הגוי, אינה אסורה והאיסור מתחיל מאותה שעה שבאה לדינו, הלכך אם באה לידי ישראל אחר בטולה, אין כאן איסור וממילא אין רוצה בקיומו של איסור..."

האם שייך איסור של 'רוצה בקיומו' בחמץ שאינו מוגדר?

לכאורה גם כאשר רוצה חמץ בפסח ואינו רוצה בחמץ מסוים יתכן שאין בזה בעיה, וכך כתב האגרות משה (או"ח ג, רס):

"דהא אף אם יאבדו כל החמץ המוכן בבית האסורים נמי יתנו להאסירים לאכול, ונמצא שאין לו שום צורך בקיומו חמץ מיוחד שלכן אף אם יצטרכו ליתן דוקא חמץ להאסירים, הוי רק רוצה בקיום חמץ בעיר ובמדינה שזה לא נחשב רוצה בקיומו לאסור, שהרי ברור שיש כמה מינים בעולם שרוצים שיהיו בעולם וליכא איסור על זה".

כלומר לפי ר' משה פיינשטיין האיסור הוא דווקא כאשר הוא רוצה בקיומו של חמץ מוגדר, ולא כשרוצה שיהיה חמץ בעולם, אך נראה שגם ר' משה פיינשטיין עצמו מודה שאינו צריך לרצות חמץ ספסיציפי ממש, שהרי אף החמץ של בית האסורים אינו מסוים, ובכל זאת ראה בזה ר' משה פיינשטיין בעיה של 'רוצה בקיומו', וא"כ במקרה זה אם מדובר שרוצה שישלח אליו החמץ בפסח, אז רצונו באותו חמץ הקיים בספינה או במטוס או במשאית וכדו', שאם יאבד לא יגיע חמצו בזמן.

אך באמת הגדרה זו שהעלינו בר' משה פיינשטיין אינה ברורה, שאם נאמר שהאיסור הוא שהאדם ירצה בקיומו של חמץ באשר הוא, אז אין לחלק היכן נמצא החמץ, ואם נאמר שצריך שירצה בקיומו של חמץ מסוים, אז הוא הדין שאף אם היה רצונו בחמץ שבבית האסורים, לא היה לו רצון בחמץ מסוים מתוכו, וצ"ע.

על כל פנים, מכל מה שנתבאר עולה שיש כמה צדדים להקל בנידון דידן שאין כאן איסור של רוצה בקיומו, ולכן המקל יש לו על מה לסמוך.

ד. מה שאמרנו שיש מקום להחמיר שלא להזמין חמץ בפסח, נכון דווקא במציאות שאין אפשרות לשלוח את החמץ לאחר הפסח באופן שיגיע אליו בזמן הרצוי, אך אם יוכל החמץ להישלח אליו אף לאחר הפסח ולהגיע בזמן הרצוי, אין כלל איסור בדבר, שכן אין לו שום רצון בכך שהחמץ יהיה קיים בשעת הפסח.